

فصل یازدهم : اروپا، افریقا دو چهرهٔ متفاوت

مفاهیم کلیدی	راهبردها یا حوزه‌های موضوعی
موقعیت مکانی قاره‌های اروپا و افریقا و پدیده‌های مهم روی نقشه‌ها، نقشه و شبکهٔ مربعات	مکان و فضا
مقایسهٔ ویژگی‌های طبیعی ناهمواری، رودها، کوه‌ها و ... افریقا و اروپا عوامل محیطی مؤثر در زندگی مردم اروپا و افریقا	
تفاوت‌های فرهنگی اروپا و افریقا ... تفاوت‌های فرهنگی داخل قارهٔ افریقا ابنیه؛ آثار و میراث فرهنگی اروپا و افریقا (جاذبه‌های گردشگری)	فرهنگ و هویت
مقایسهٔ اقتصاد اروپا و افریقا	منابع و فعالیت‌های اقتصادی
افریقا اقتصاد مبتنی بر صدور منابع و مواد اولیه	
برده داری و استعمار	نظام اجتماعی
تمایل و حساسیت نسبت به حمایت از ملل مظلوم و مقابله با استعمارگران	حق طلبی و ظلم‌ستیزی
بررسی و کاوش، برقراری ارتباط، خلاقیت مشارکت، واکنش شخصی و اظهار نظر	مهارت‌های کاوشگری

ویژگی‌های طبیعی و انسانی اروپا

انتظارات یادگیری

- انتظار می‌رود دانش‌آموزان با یادگیری این درس و انجام فعالیت‌های آن بتوانند:
  - روی نقشه ویژگی‌های طبیعی، ناهمواری‌های مهم و انواع آب‌وهوای قاره اروپا را معین کنند.
  - علل تراکم زیاد جمعیت در قاره اروپا و ویژگی عمده جمعیت آن را بیان کنند.
  - شاخه‌های مهم دین مسیح را نام ببرند.
  - چند نمونه از جاذبه‌های گردشگری مهم قاره اروپا را شناسایی و مختصراً درباره آن توضیح دهند.
  - ویژگی‌های اصلی اقتصاد قاره اروپا را بیان کنند.

مواد و وسایل مورد نیاز

فیلم‌ها و تصویرهایی درباره ویژگی‌های طبیعی و جاذبه‌های گردشگری اروپا، کاربرگه شماره ۱۵، نقشه قاره اروپا در قطع دیواری، نقشه‌های کتاب، کره جغرافیایی، اطلس جغرافیایی

آماده کنید

تعدادی کرهٔ جغرافیایی و اطلس را به کلاس ببرید و در اختیار گروه‌های دانش‌آموزان قرار دهید. از آنها بخواهید موقعیت این قاره را مشاهده کنند و بگویند از اطراف به کدام دریاها و اقیانوس‌ها و قاره‌ها محدود می‌شوند. همچنین بخواهید کاربرگهٔ شمارهٔ ۱۵ را با همفکری یکدیگر پاسخ دهند. سپس پاسخ‌ها را کنترل کنید و مطمئن شوید که دانش‌آموزان توانسته‌اند به خوبی دریاها، اقیانوس‌ها، رودها و ناهمواری‌های مهم قارهٔ اروپا را روی اطلس یا کره مشاهده کنند و نقشه‌خوانی کاربرگهٔ ۱۵ را انجام دهند.

با انجام این فعالیت دانش‌آموزان، نقشه یا تصویری ذهنی از قارهٔ اروپا پیدا می‌کنند و آمادهٔ ورود به مباحث کتاب می‌شوند.

آموزش دهید

به منظور تدریس انواع آب‌وهوا در قارهٔ اروپا، از دانش‌آموزان بخواهید چهار نقطهٔ رنگی روی نقشهٔ طبیعی اروپا در صفحهٔ ۱۳۶ بگذارند. این چهار نقطه بر روی الف) شبه‌جزیرهٔ اسکاندیناوی، ب) مابین انگلستان و ایرلند، ج) مابین فرانسه و اسپانیا نزدیک سواحل دریای مدیترانه، د) شرق رود الب قرار گیرد.

به دانش‌آموزان بگویید که می‌توان آب‌وهوای اروپا را با چهار ناحیه‌ای که علامت‌گذاری کرده‌اند به چهار نوع تقسیم نمود.

سپس ویژگی‌های چهار نوع آب و هوا را که در صفحهٔ ۱۳۷ نوشته شده (قطبی، اقیانوسی، مدیترانه‌ای، قاره‌ای یا بَرّی) با توجه به موقعیت هر ناحیه توضیح دهید.

• به منظور معرفی ناهمواری‌های جوان و پیر و رودهای اروپا، بهتر است تصاویری را با ویدئو پروژکشن نمایش دهید. مناظری از دره‌های تنگ و باز، کوه‌های آلپ، کوه‌های پیرنه، رودهای دانوب، راین، تایمز و ... همچنین از دانش‌آموزان بخواهید با استفاده از اطلس، مسیر رود دانوب را در چند کشور اروپایی دنبال کنند و بگویند این رود از کدام کشورها عبور می‌کند.

• به منظور تدریس بخش «جمعیت در قارهٔ اروپا» به دانش‌آموزان از آنچه که آنها در بخش

ویژگی‌های طبیعی دریافته‌اند، کمک بگیرید و علل تراکم جمعیت در این قاره را با روش پرسش و پاسخ، بیان کنید. همچنین گروه‌های عمدهٔ زبانی و ادیان غالب در این قاره را معرفی کنید.

• برای اینکه بخش «اقتصاد در قارهٔ اروپا» را به دانش‌آموزان تدریس کنید، بر کشاورزی پیشرفته و مکانیزه و در زمینهٔ صنعت اتکای اروپا به مواد خام و معدنی سایر کشورها و اقتصادهای صنعتی مبتنی بر صادرات کالا به سایر کشورهای جهان تأکید کنید.

در این بخش نیز اگر تصاویری از کشاورزی، صنعت و حمل و نقل پیشرفته در اروپا نمایش دهید، دانش‌آموزان انگیزهٔ بیشتری برای آشنایی با این قاره خواهند یافت.

• برای تدریس جاذبه‌های گردشگری این قاره، می‌توانید تبلیغات برخی تورها یا آژانس‌های مسافرتی را به صورت بروشور، بریدهٔ روزنامه یا سایت‌های اینترنتی است، در کلاس نمایش دهید. فعالیت (۱) صفحهٔ ۱۴۱، عکس شمارهٔ (۳) و نیز و عکس شمارهٔ ۴ برج کج پیزا در ایتالیا را نشان می‌دهد که هر دو از جاذبه‌های گردشگری این قاره محسوب می‌شوند.

• ونیز جزیره‌ای در شمال ایتالیاست که در میان دریای آدریاتیک قرار گرفته. ونیز از جزیره‌هایی کوچک تشکیل شده که این جزیره‌ها به وسیلهٔ کانال‌هایی از هم جدا شده‌اند. تردد در شهر به وسیلهٔ قایق صورت می‌گیرد. سالانه میلیون‌ها گردشگر به این شهر می‌روند. شهر ونیز به دلیل تعدد آثار تاریخی و هنری و معماری در فهرست میراث جهانی یونسکو قرار گرفته است. شهر ونیز، شهر جشنواره‌ها و کارناوال‌ها نیز است.

• برج کج پیزا در شهر پیزا در ایتالیا واقع است. این برج حدود ۵۶ متر ارتفاع دارد و بنای آن مربوط به دورهٔ رنسانس است. هنگام ساخت این برج و پس از چند سال – پیش از آنکه ارتفاع برج به ۱۲ متر برسد – خمیدگی در آن به وجود آمد و به سمت جنوب شرقی کج شد. ساخت این برج حدود ۱۰۰ سال متوقف شد و با اینکه معماران دیگری بعدها رشتهٔ کار را به‌دست گرفتند، اما پایهٔ اصلی برج همچنان منحرف ماند.

کارشناسان معتقدند علت اصلی انحراف برج، خاک سنی و آبرفتی زیر آن است. این برج هر سال ۲/۵ سانتی‌متر به سمت زمین کج می‌شود و گفته می‌شود احتمالاً تا ۸۰ سال دیگر سقوط خواهد کرد. البته انفجار بمب‌ها در جنگ جهانی دوم و زلزله‌ها در ایتالیا هنوز توانسته موجب سقوط آن شود.

• پیشنهاد می‌شود از سایت گروه مطالعات اجتماعی به نشانی (socialstudies-dept.talif.sch.ir)

برای دریافت تصاویر، کمک بگیرید.

به پایان ببرید

مطالب مهم درس را جمع‌بندی و مرور کنید. به عنوان تکلیف پایانی از دانش‌آموزان بخواهید یک بار دیگر کاربرگه شماره ۱۵ را در منزل انجام دهند و روی نقشه‌خوانی تمرین کنند. همچنین از آنها بخواهید نرم‌افزار نقشه‌خوانی پیوست کتاب (فعالیت‌های آموزشی و سرگرمی مربوط به قاره اروپا) را مشاهده و اجرا کنند. فعالیت شماره ۲ را به افراد داوطلب سفارش دهید تا در جلسه بعد، نتیجه را در کلاس برای دیگران بازگو کنند.

محورهای عمده ارزشیابی

متناسب با انتظارات یادگیری، انجام فعالیت‌های نقشه‌خوانی و بیان ویژگی‌های طبیعی قاره اروپا، علل تراکم زیاد قاره اروپا، ویژگی‌های دین، زبان و معرفی جاذبه‌های مهم گردشگری اروپا از محورهای عمده ارزشیابی این درس است که از طریق ارزشیابی مستمر، بررسی سیاهه ارزیابی، مشاهده، آزمون کتبی عملکردی (نقشه‌خوانی) و آزمون‌های کتبی قابل سنجش است.

ویژگی‌های طبیعی و انسانی آفریقا

انتظارات یادگیری

- انتظار می‌رود دانش‌آموزان با یادگیری این درس و انجام فعالیت‌های آن بتوانند:
  - روی نقشه، ویژگی‌های طبیعی و ناهمواری‌های عمده و رودهای قاره آفریقا را معین کنند.
  - آفریقای مرطوب یا سبز را با آفریقای خشک، مقایسه کنند.
  - ویژگی‌های طبیعی آفریقا را با اروپا مقایسه کنند و درباره تأثیرات ویژگی‌های طبیعی اروپا و آفریقا در فعالیت‌های انسانی این دو قاره، بحث و گفت‌وگو کنند.
  - علل داخلی و خارجی توسعه‌نیافتگی در قاره آفریقا را توضیح دهند.
  - نمونه‌هایی از جاذبه‌های گردشگری قاره آفریقا را معرفی کنند.
  - اروپا و آفریقا را از نظر وسعت، جمعیت، کشاورزی، صنعت و منابع طبیعی با یکدیگر مقایسه کنند.

مواد و وسایل مورد نیاز

نقشه قاره آفریقا در قطع دیواری، نقشه‌های کتاب، کره جغرافیایی، اطلس جغرافیایی، فیلم‌ها و تصاویری درباره ویژگی‌های طبیعی، فعالیت‌های کشاورزی و جاذبه‌های گردشگری قاره آفریقا، کاربرگ شماره ۱۶.

آماده کنید

روی تابلو بنویسید «قاره آفریقا»، سپس از دانش‌آموزان بخواهید به روش بارش مغزی هر آنچه در ذهن خود درباره آفریقا دارند، بیان کنند. عبارت‌ها را روی تابلوی کلاس بنویسید و دسته‌بندی (طبیعی، انسانی) کنید. این فعالیت علاوه بر آماده‌سازی دانش‌آموزان، نوعی ارزشیابی تشخیصی از دانسته‌های آنهاست.

آموزش دهید

تعدادی کره جغرافیایی و اطلس را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید. از آنها بخواهید به همان صورت که درباره قاره اروپا عمل کردند، موقعیت قاره آفریقا، اقیانوس‌ها و دریاهای اطراف و ناهمواری‌ها و رودهای مهم این قاره را شناسایی و روی نقشه و کره جغرافیایی نشان بدهند. با روش پرسش و پاسخ و استفاده از نقشه دیواری، اطلس و نقشه‌های کتاب، این موارد را آموزش دهید. اگر از دانش‌آموزان بخواهید خودشان مکان‌ها را پیدا کنند، همواره موقعیت آن مکان‌ها در ذهنشان باقی می‌ماند.

- برای آموزش «آب‌وهوا و پوشش گیاهی» به قرینه‌بودن این نواحی در دو طرف خط استوا در این قاره توجه کنید. در مجاورت خط استوا، آب‌وهوای گرم و مرطوب استوایی و جنگل‌های انبوه مشاهده می‌شود. این ناحیه در شمال و جنوب قاره به ساوان منتهی می‌شود که پوشیده از علفزارهای بلند و درختان پراکنده است. سپس در دو نیمه شمالی و جنوبی قاره، بیابان‌ها ظاهر می‌شوند (مجاورت مدار رأس‌السرطان بیابان بزرگ صحرا و مجاورت مدار رأس‌الجدی بیابان کالاهاری). این دو بخش استوایی و بیابانی از نظر آب‌وهوا و پوشش گیاهی تفاوت‌های بسیار چشمگیری با هم دارند.
- در صورتی که تصاویر یا فیلم‌هایی از جنگل استوایی آفریقا، جانوران گوناگونی که در این جنگل‌ها زندگی می‌کنند و همچنین صحرای بزرگ آفریقا در اختیار دارید، آنها را در کلاس نمایش دهید.

• در مرحله بعد از دانش‌آموزان بخواهید فعالیت صفحه ۱۴۵ را انجام دهند.

۳ مقایسه ویژگی‌های طبیعی افریقا با اروپا :

ویژگی	اروپا	افریقا
وسعت	وسعت اروپا تقریباً نصف افریقا است.	افریقا تقریباً دو برابر اروپاست.
ناهمواری	اروپا دارای دو بخش ناهمواری‌های پیر با جلگه‌های پهناور و ناهمواری‌های جوان با قله‌های بلند و چین‌خوردگی است.	افریقا، فلاتی وسیع و کم‌ارتفاع است و کوه‌های بلند کمتر در آن دیده می‌شود.
آب و هوا	به‌طور کلی آب‌وهوای معتدل و بدون بیابان دارد.	به‌طور کلی آب‌وهوای قاره افریقا گرم است (گرم استوایی و گرم و خشک) و وسیع‌ترین بیابان جهان در آن وجود دارد.
رودها	رودهای دائمی و پرآب زیادی دارد که برای حمل و نقل و کشتیرانی مناسب‌اند.	طول‌ترین رود جهان (نیل) در این قاره واقع است و رودهای پرآب زیادی دارد؛ اما برخی رودها به شکست‌ها (گسل‌ها) برخورد می‌کنند و برای کشتی‌رانی مناسب نیستند.
سواحل	بریدگی‌ها و خلیج‌های بسیاری برای فعالیت‌های بندری دارد و طول سواحل زیاد است.	اغلب کناره‌های این قاره برای ایجاد بندر مناسب نیست؛ چون صاف و بدون بریدگی است.

۴ این فعالیت به منظور بحث و گفت‌وگو در کلاس طراحی شده است. اجازه بدهید دانش‌آموزان همفکری کنند و نظرات موافق و مخالف را با هر محور بیان کنند. سپس بحث را جمع‌بندی کنید :

به‌طور کلی ویژگی‌های طبیعی نواحی مانند آب‌وهوا، رودها، پستی‌ها و بلندی‌ها و... بر فعالیت‌های انسانی تأثیر دارند و ویژگی‌های طبیعی قاره اروپا برای فعالیت‌های انسانی مناسب‌تر است. در قاره افریقا عوامل محدودکننده و طاقت‌فرسای زیادی مانند جنگل‌های انبوه استوایی، گرمای زیاد، دو بیابان وسیع صحرا و کالاهاری وجود دارد. در حالی که اروپا از آب‌وهوای معتدل و جلگه‌های وسیع مناسب برای کشاورزی و باران کافی برخوردار است. طبیعتاً تلاش برای رام کردن طبیعت باید در افریقا چند برابر باشد. البته انسان می‌تواند تا اندازه‌ای با استفاده از فناوری با مشکلات محیط طبیعی مقابله کند. برای مثال با استفاده از دستگاه‌های خنک‌کننده قوی و وارد کردن خاک و مصالح ساختمانی، در کشوری مانند امارات متحده عربی، ساختمان‌ها و برج‌های زیادی ساخته شده که به فعالیت‌های مختلف اقتصادی مشغول‌اند. همچنین استفاده از دستگاه‌های آب‌شیرین‌کن

در کشورهای عربی حاشیة خلیج فارس نمونه‌ای از مقابله انسان با مشکلات محیط طبیعی است.

- برای آموزش ویژگی‌های انسانی این قاره مانند جمعیت، نژاد و زبان، همچنین پدیده استعمار در قاره آفریقا و دین از تصاویر کتاب کمک بگیرید. از دانش‌آموزان بخواهید با مراجعه به نقشه صفحه ۱۴۷ کشورهای مسلمان قاره آفریقا را شناسایی کنند.

- در زمینه اقتصاد قاره آفریقا باید گفت که در مجموع کشورهای این قاره از نظر شاخص‌های توسعه انسانی (درآمد سرانه، آموزش، امید به زندگی و...) نسبت به سایر قاره‌ها در سطح پایین‌تری قرار دارند. ابتدا اینفوگراف صفحه ۱۴۸ را که در آن برخی شاخص‌ها در قاره اروپا و آفریقا با یکدیگر مقایسه شده است، با دانش‌آموزان مرور کنید. سپس برای تبیین این تفاوت‌ها، فهرست عوامل داخلی و خارجی را روی تابلوی کلاس بنویسید و توضیح دهید.
- از دانش‌آموزان بخواهید فعالیت صفحه ۱۴۹ را انجام دهند.

۳) الف) اهرام مصر (به جا مانده از تمدن مصر که بیشتر آنها آرامگاه فرعون‌هاست. مجموعه اهرام جیزه و مجسمه ابوالهول، جزء هفت عجایب جهان به جای مانده از دوران باستان است).

ب) زیرا مراکش در ساحل مدیترانه واقع شده است و زیتون یک محصول مدیترانه‌ای است.

۴) کاکائو، دانه‌های چرب و خشک درخت گرمسیری کاکائوست. از این محصول برای تهیه شکلات، شیرینی، لوازم آرایشی، صابون‌سازی و نوشیدنی مخصوص استفاده می‌شود. درخت کاکائو بیشتر در نواحی ساحل عاج و غنا، کشت می‌شود.

۵) کائوچو، شیرابه درختی به نام هیوا (Hevea) است. این ماده بعدها نام «لاتکس» را به خود گرفت. لاتکس پس از حرارت دادن به لاستیک تبدیل می‌شود. کائوچو یا لاستیک در صنعت کاربردهای زیادی دارد و انواع محصولات و لوازم خانگی، اسباب‌بازی و تجهیزات بیمارستانی، کفش، لاستیک دوچرخه و لوازم ورزشی با آن ساخته می‌شود.

۶) مقایسه اروپا و آفریقا

اروپا	آفریقا	
منابع و مواد معدنی آن کمتر از آفریقا و نسبتاً فقیر است.	از نظر منابع طبیعی و مواد معدنی، غنی است.	منابع طبیعی
جمعیت و تراکم آن در قاره اروپا بیشتر است. نسبت به وسعت قاره کم جمعیتی است.	جمعیت آفریقا کمتر از اروپا است. نسبت به وسعت قاره کم جمعیتی است.	جمعیت
رشد جمعیت کم و در بعضی کشورها منفی است.	رشد جمعیت در آن زیاد است.	رشد جمعیت
کشاورزی اش مکانیزه و پیشرفته است. محصولات مدیرانه‌ای و محصولاتی برای تبدیلی (کشت و صنعت)	کشاورزی بیشتر سنتی است. بیشتر محصولات گرمسیری (کاکائو، کائوچو) و... دارد و همچنین محصولات مدیرانه‌ای در شمال.	محصولات کشاورزی
صنعت پیشرفته دارد و صادرکننده کالاهای صنعتی است.	از نظر صنعت چندان توسعه نیافته و واردکننده کالاهای صنعتی است.	صنعت

به پایان برید

موضوعات مهم درس را مرور و جمع‌بندی کنید. سپس به عنوان تکلیف پایانی از دانش‌آموزان بخواهید برای تحکیم یادگیری نقشه‌خوانی، کاربرگه شماره ۱۶ را در کلاس کامل کنند. پاسخ‌ها را با دقت بررسی کنید. به عنوان تکلیف منزل از دانش‌آموزان بخواهید به طور گروهی یا انفرادی یکی از دو فعالیت «الف» یا «ب» به کار ببندیم صفحه ۱۵ را انتخاب کنند و آن را انجام دهند. فعالیت‌های انجام شده را در کلاس یا راهروی مدرسه به نمایش بگذارید.

تصویر ب) نلسون ماندلا را نشان می‌دهد. وی از فعالان برجسته مخالف تبعیض نژادی در آفریقای جنوبی بود که سال‌ها زندان را تحمل کرد و در سال ۱۹۹۰ آزاد شد. وی نقش مهمی در فروپاشی آپارتاید ایفا کرد و بعدها به ریاست‌جمهوری نیز رسید.

ماندلا دوبار پس از انقلاب اسلامی به ایران سفر و با رهبر انقلاب نیز ملاقات کرد.

محورهای اصلی ارزشیابی این درس، عمدتاً انجام صحیح فعالیت‌های نقشه‌خوانی، مقایسه ویژگی‌های انسانی و طبیعی و اقتصادی قاره آفریقا و اروپا، تشریح علل و عوامل توسعه‌نیافتگی قاره آفریقا و بحث و گفت‌وگو درباره تأثیر عوامل طبیعی در فعالیت‌های انسانی است که از طریق سیاهه ارزیابی، بررسی فعالیت‌ها و مشاهده بحث و گفت‌وگو و همچنین آزمون‌های کتبی قابل ارزشیابی است.

ملاحظات تدریس / دانستنی‌های معلم

قطار TGV: قطار سریع‌السیر فرانسوی است که اولین بار در سال ۱۹۸۱ بین پاریس و لیون به کار گرفته شد و از افتخارات فناوری کشور فرانسه است. این قطار سرعتی بیش از ۳۰۰ کیلومتر در ساعت دارد.

مسجد حسن ثانی در مراکش: این مسجد به لحاظ وسعت بعد از مسجدالحرام و مسجدالنبی بزرگ‌ترین مسجد جهان است. این مسجد بلندترین مسجد جهان نیز محسوب می‌شود که ارتفاع مناره‌های آن ۲۱۰ متر است. ساختن این مسجد از سال ۱۹۸۰ شروع شده و در سال ۱۹۹۳ به پایان رسیده است. این مسجد در شهر کازابلانکا یا دارالبیضاء در کشور مراکش قرار دارد.

معرفی منابع برای مطالعه بیشتر و معلم

- «نلسون ماندلا، فریادی نامیرا از افریقای جنوبی» بنیاد بین‌المللی کمک دفاعی و مالی به مبارزان افریقای جنوبی، ترجمه محمد حفاظی، انتشارات اطلاعات، ۱۳۶۶.
- «نلسون ماندلا و رهیافتی بر بقای انسان»، نیلگون، آرش، انتشارات کاکتوس، ۱۳۹۱.
- «نلسون ماندلا، تصویری از یک مرد فوق‌العاده»، استنگل، ریچارد، مترجمان محمد احدی و نگار نادور، انتشارات گرایش تازه، ۱۳۹۲.
- «جنگل‌های استوایی»، ابراهیم، حلمی الغوری، ترجمه دکتر لیلا قاسمی، انتشارات نورالثقلین، ۱۳۸۵.
- تاریخ برده‌داری، ماخت و مری‌هال، نورمن‌ال، مافت دری‌حال، ترجمه سهیل سَمی، انتشارات ققنوس، ۱۳۹۴.

فصل دوازدهم : برّ جدید

مفاهیم کلیدی	راهبردها یا حوزه‌های موضوعی
<p>موقعیت مکانی قاره‌های امریکای شمالی و جنوبی و استرالیا و پدیده‌های مهم روی نقشه‌ها</p> <p>مقایسهٔ ویژگی‌های طبیعی ناهمواری، رودها، کوه‌ها و قاره‌های امریکا، استرالیا و نیوزیلند...</p> <p>عوامل طبیعی مؤثر در جذب جمعیت مهاجر به سرزمین‌های نو</p>	<p>مکان و فضا</p> <p>موقعیت مکانی پراکندگی رابطهٔ انسان و محیط</p>
<p>تنوع شیوه‌های زندگی و تفاوت‌های فرهنگی امریکای شمالی و جنوبی</p> <p>تشابهات فرهنگی استرالیا و نیوزیلند</p> <p>ابنیه، آثار و میراث فرهنگی امریکا و اقیانوسیه (جاذبه‌های گردشگری)</p>	<p>فرهنگ و هویت</p> <p>تنوع شیوه‌های زندگی میراث فرهنگی</p>
<p>علل و عوامل پیشرفت اقتصادی ایالات متحده امریکا</p> <p>اقتصاد امریکای لاتین مبتنی بر صدور مواد خام</p>	<p>منابع و فعالیت‌های اقتصادی</p> <p>نظام‌های اقتصادی</p>
<p>حس ستایش و قدردانی از آفریدگار به‌دلیل آفرینش تنوعات طبیعی و انسانی در سیاره زمین</p>	<p>ارزش‌ها و اخلاق</p> <p>مسئولیت‌پذیری</p>
	<p>مهارت‌های کاوشگری</p> <p>بررسی و کاوش، برقراری ارتباط، خلاقیت، مشارکت، واکنش شخصی و اظهار نظر</p>

قاره آمریکا

انتظارات یادگیری

- انتظار می‌رود دانش‌آموزان با یادگیری این درس و انجام فعالیت‌های آن بتوانند:
- ناهمواری‌های امریکای شمالی و جنوبی را روی نقشه نشان دهند و با یکدیگر مقایسه کنند.
  - آب‌وهوای قاره آمریکا شمالی و جنوبی را با هم مقایسه کنند.
  - تنوع نژاد و زبان در قاره آمریکا را توضیح دهند.
  - علل پیشرفت اقتصادی ایالات متحده آمریکا و کانادا (امریکای شمالی) را بیان کنند.
  - ویژگی‌های فرهنگی و اقتصادی امریکای شمالی را با امریکای لاتین، مقایسه کنند.
  - چند نمونه از جاذبه‌های گردشگری مهم قاره آمریکا را نام ببرند.
  - درباره پیامدهای مهاجرت متخصصان و دانشمندان به کشورهای قدرتمند (فرار مغزها) در سرزمین مبدأ گفت‌وگو کنند.

مواد و وسایل مورد نیاز

نقشه‌های دیواری قاره آمریکا، کاربرگ شماره ۱۷، در صورت امکان نمایش فیلم کوتاه درباره کشف قاره آمریکا، نمایش تصاویری از ویژگی‌های طبیعی و پدیده‌های فرهنگی و انسانی قاره آمریکا، کره جغرافیایی، اطلس جهان، فیلمی کوتاه درباره رود آمازون

آماده کنید

با استفاده از مقدمه کتاب، مفهوم «بر جدید» را توضیح دهید. در صورت امکان فیلمی کوتاه از کریستف کلمب و کشف قاره آمریکا نمایش دهید. شما می‌توانید فیلم مناسبی را در اینترنت جست‌وجو و دانلود کنید. البته در موضوع کریستف کلمب و کشف قاره آمریکا، داستان‌هایی برای کودکان و نوجوانان چاپ شده و در بازار وجود دارد. برای مثال کتاب صوتی کریستف کلمب از مجموعه شخصیت‌های تأثیرگذار انتشارات کتاب گویا از این جمله است که می‌توانید فایل صوتی این کتاب یا بخش‌هایی از آن را در کلاس پخش کنید.

در بخش آماده‌سازی، کشف سرزمین‌های نو و قاره آمریکا (بر جدید) را که بسیار دیرتر از بر قدیم، شناخته شدند، مد نظر قرار دهید. اجازه دهید دانش‌آموزان موضوع مربوط به کشف قاره آمریکا و وجه تسمیه و نام‌گذاری این قاره را با توجه به سفر «آمریکو وسپوس» به آنجا در صفحه ۱۵۴ کتاب بخوانند.

آموزش دهید

با استفاده از کره جغرافیایی، نقشه قاره آمریکا در قطع دیواری و نقشه‌های کتاب، موقعیت، وسعت، دو تکه بودن قاره (امریکای شمالی و امریکای جنوبی) و نوار اتصال این دو قاره (امریکای مرکزی) و همچنین ناهمواری‌ها را که در هر دو بخش مشابه یکدیگرند، آموزش دهید. در هر دو قاره رشته‌کوه‌های جوان در غرب، جلگه وسیع مرکزی و رودهای پرآب و توده کم‌ارتفاع قدیمی، مشاهده می‌شود.

برای ایجاد جذابیت و جلب توجه دانش‌آموزان، تصاویری درباره ویژگی‌های طبیعی و پدیده‌های مهمی مانند کوه‌های آند، جنگل‌های آمازون، رود آمازون، رود می‌سی‌سی‌پی، بیابان آتاکاما و ... را نمایش دهید. همچنین فیلم‌های جالبی در فضای مجازی در ارتباط با رود و جنگل آمازون وجود دارد که می‌توانید با پخش آنها، دانش‌آموزان را بهتر با ویژگی‌های مهم طبیعی قاره آمریکا (امریکای شمالی و جنوبی) آشنا کنید.

• پس از آموزش این بخش، به منظور تحکیم یادگیری از دانش‌آموزان بخواهید کاربرگه شماره

۱۷ را در کلاس کامل کنند و از طریق این کاربرگه، نقشه‌خوانی و جانمایی مکان‌ها و پدیده‌های مهم را به خوبی یاد بگیرند. پاسخ‌ها را کنترل و تصحیح کنید.

یکی از نقاط جغرافیایی که از طریق نقشه و کره جغرافیایی و همچنین کاربرگه باید آموزش داده شود، موقعیت «کانال پاناما» است. نقش حفر این کانال را در ارتباط با پیوند دو اقیانوس آرام و اطلس و کوتاه شدن مسیر کشتی‌ها (به جای دور زدن امریکای جنوبی) با تمرین روی نقشه، بیان کنید و آموزش دهید.

• در بخش بعدی برای آموزش تنوع جمعیت، نژاد و زبان در این قاره نیز از نمایش تصاویر و اطلس‌های جغرافیایی کمک بگیرید.

• امریکای شمالی (کانادا و ایالات متحده امریکا)، امریکای جنوبی و مرکزی (کشورهای امریکای لاتین) از نظر زبان، فرهنگ و اقتصاد تفاوت‌های زیادی با هم دارند.

ایالات متحده امریکا از نظر قدرت اقتصادی، تولید ناخالص داخلی، و کانادا از نظر و شاخص‌های توسعه انسانی در رتبه‌های برتر جهان قرار دارند. تولید ناخالص داخلی ایالات متحده امریکا در سال ۲۰۱۳ میلادی رتبه اول جهان را با ۱۶,۷۶۸,۰۰۰ میلیون دلار) به خود اختصاص داده است که تقریباً دو برابر چین است. چین در رتبه دوم جهان قرار دارد. این کشور به دلیل منابع فراوان طبیعی، هم در کشاورزی و هم در صنعت، پیشرفته است. دلایل این پیشرفت را توضیح دهید (صفحه ۱۵۷). از دانش‌آموزان بخواهید با مطالعه صفحات ۱۵۸-۱۵۵، یک جدول مقایسه‌ای ترسیم کنند و با همفکری یکدیگر فعالیت ۴ و ۵ را انجام دهند.

پاسخ فعالیت ۴- الف، ب، ج

مقایسهٔ آمریکای شمالی و جنوبی

تفاوت‌ها	شباهت‌ها		
<ul style="list-style-type: none"> • زبان غالب در آمریکای شمالی، انگلیسی و در آمریکای جنوبی اسپانیولی و پرتغالی است. • فرهنگ آمریکای شمالی (کانادا و ایالات متحدهٔ آمریکا) انگلوساکسون و آمریکای جنوبی و مرکزی، لاتینی است. • در آمریکای شمالی بیشتر مذهب پروتستان رواج دارد و در آمریکای جنوبی مذهب کاتولیک رواج دارد (هر دو مسیحی‌اند) 	<ul style="list-style-type: none"> • هر دو در سمت غرب دارای رشته‌کوه‌های جوان و مرتفع هستند (راکی، آند) • هر دو جلگه‌های پهناور دارند (جلگهٔ می‌سی‌سی‌پی و آمازون) • هر دو دارای تودهٔ کم‌ارتفاع قدیمی هستند (کوه‌های آپالاش و تودهٔ برزیل) 	ویژگی‌های طبیعی	فرهنگ، دین و زبان
	<ul style="list-style-type: none"> • آمریکای شمالی، اقتصاد پیشرفته و صنعتی دارد و تولیدکننده و صادرکنندهٔ کالاهای صنعتی به جهان است. • آمریکای جنوبی بیشتر صادرکنندهٔ منابع معدنی و مواد اولیه و محصولات کشاورزی است و مانند آمریکای شمالی اقتصاد پردرآمد و پیشرفتهٔ صنعتی ندارد. 	اقتصاد	

• پس از انجام این فعالیت موضوع جذب مهاجران توسط ایالات متحده آمریکا و کانادا و فرار مغزها و نیروهای متخصص به این کشورها را مطرح کنید و از دانش‌آموزان بخواهید دربارهٔ پیامدهای این مهاجرت‌ها در کشورهای مبدأ بحث و گفت‌وگو و پیشنهادهایی ارائه کنند (فعالیت شمارهٔ ۷).

به پایان برید

با مرور و خلاصه کردن نکات کلیدی و مهم درس، توجه دانش‌آموزان را به موضوعات مهم جلب کنید و درس را با معرفی نمونه‌هایی از جاذبه‌های گردشگری قارهٔ آمریکا پایان دهید. پیشنهاد

می‌شود در این بخش نیز در صورت امکان با نمایش عکس و تصویر و بروشور، جذابیت بیشتری در کلاس به وجود آورید. از دانش‌آموزان بخواهید فعالیت ۶ را پاسخ دهند (پاسخ درست «آبشار نیاگارا» است).

• تصویر ۱، آبشار نیاگارا را نشان می‌دهد. آبشار نیاگارا به مجموعه سه آبشار گفته می‌شود که بر سر جنوب گلوگاه رود نیاگارا قرار دارد (آبشار نعل اسبی، آبشار امریکایی و آبشار نقاب عروس). ارتفاع آبشار نعل اسبی ۵۳ متر است. شدت جریان آب در پایان بهار و آغاز تابستان به اوج خود می‌رسد و حجم آب سرازیر شده در فصل‌های پرآب تا ۵۷۰۰ متر مکعب در ثانیه نیز می‌رسد. البته نواحی پیرامون این آبشار نیز آن‌قدر سرسبز و زیباست که آن را به یکی از پرجاذبه‌ترین مکان‌های گردشگری تبدیل کرده است. بخشی از آبشارهای نیاگارا در خاک امریکا و بخشی دیگر در خاک کانادا قرار دارد.

• تصویر ۲، تندیس حضرت مسیح (ع) را نشان می‌دهد که در برزیل در شهر ریودوژانیرو، قرار دارد و به مجسمه مسیح منجی معروف است. این مجسمه حدود ۳۹ متر ارتفاع دارد و در ارتفاع ۷۱۰ متری کوه کورکووادو ساخته شده است. ساختن این مجسمه ۹ سال به طول انجامیده است و سالانه هزاران گردشگر از آن بازدید می‌کنند.

• تصویر ۳، سواحل فلوریدا را نشان می‌دهد. فلوریدا ایالتی در جنوب شرق امریکاست که در آن بوستان‌های ملی مهم و پایگاه فضایی کندی واقع است. این پایگاه نیز به همراه سواحل و بوستان‌های ملی، از جاذبه‌هایی است که گردشگران زیادی را جذب می‌کند.

محورهای عمده ارزشیابی

نقشه‌خوانی و معین کردن مکان‌های مهم (ویژگی‌های طبیعی قاره امریکای شمالی و جنوبی)، تکمیل کاربرگه، مقایسه نواحی آب‌وهوایی، ناهمواری‌ها، فرهنگ و اقتصاد در دو بخش امریکای شمالی و جنوبی، گفت‌وگو درباره پیامدهای جذب متخصصان از نواحی دیگر جهان به امریکای شمالی در کشورهای مبدأ و فهرست کردن چند جاذبه مهم گردشگری این قاره از محورهای عمده ارزشیابی این درس است که از طریق آزمون‌های شفاهی و کتبی و سیاهه ارزیابی بررسی و مشاهده فعالیت‌ها قابل ارزشیابی است.

قاره استرالیا و اقیانوسیه

انتظارات یادگیری

- انتظار می‌رود دانش‌آموزان با یادگیری این درس و انجام فعالیت‌های آن بتوانند:
- موقعیت نسبی استرالیا و اقیانوسیه را با توجه به نقشه بیان کنند.
  - ویژگی‌های مهم طبیعی استرالیا و نیوزیلند را توضیح دهند و روی نقشه نشان دهند.
  - ویژگی‌های مهم فرهنگی و اقتصادی استرالیا و نیوزیلند را بیان کنند و آنها را با یکدیگر مقایسه کنند (شباهت‌ها و تفاوت‌ها).
  - به طور گروهی درباره یکی از موضوعات مربوط به اکتشاف سرزمین‌های نو (قاره آمریکا، استرالیا و اقیانوسیه) تحقیق کنند و نتایج را در یک قالب مناسب (برای مثال روزنامه دیواری) نمایش دهند.

مواد و وسایل مورد نیاز

کره جغرافیایی، اطلس جهان، نقشه‌های کتاب، کاربرگ شماره ۱۸، در صورت امکان نمایش فیلم کوتاه و عکس از پدیده‌های طبیعی و فرهنگی و اقتصادی مهم در استرالیا و نیوزیلند.

آماده کنید

دانش‌آموزان در درس گذشته با مفهوم «بر جدید» و کشف قاره آمریکا آشنا شده‌اند. با تأکید بر اکتشافات جغرافیایی که در نتیجه پیشرفت‌های دریانوردی در اروپا رخ داد، به تصرف سرزمین‌های نو توسط آنها منجر شد، یکی دیگر از بخش‌های کره زمین استرالیا و نیوزیلند را به عنوان سرزمین‌های نو معرفی کنید. شما می‌توانید داستان‌های مربوط به اکتشافات دریانورد جیمز کوک را برای آنها بخوانید یا از یک گروه بخواهید درباره جیمز کوک تحقیق کنند و به اختصار ماجرای کشف استرالیا و نیوزیلند را برای بقیه توضیح دهند (در پایان فصل منابعی معرفی شده است).

آموزش دهید

پس از ایجاد انگیزه درباره چگونگی کشف اقیانوسیه، دانش‌آموزان را دعوت به شناسایی ویژگی‌های طبیعی استرالیا و نیوزیلند کنید. برای این منظور، کره جغرافیایی در اختیار آنها بگذارید و با طرح پرسش‌هایی ابتدا بخواهید موقعیت نسبی استرالیا و اقیانوسیه را در نیمکره جنوبی تشخیص دهند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، در شرق استرالیا جزایر بسیار زیادی به صورت پراکنده در اقیانوس آرام وجود دارد.

آسیا – اقیانوسیه شامل بخشی از جهان واقع در اقیانوس آرام شامل آسیای شرقی – آسیای جنوب شرقی و اقیانوسیه است (Aspac) اقیانوسیه یکی از قاره‌های جهان است. جزایر اقیانوسیه شامل سه گروه پلی‌نزی، میلانزی و میکرونزی می‌شوند. استوالتزی ناحیه‌ای است که شامل استرالیا و نیوزیلند (و گاه گینه نو) و جزایر همسایه آنها می‌شود. ملانزی شامل فیجی، جزایر سلیمان، پاپوآگینه نو، اندونزی و میکرونزی شامل صدها جزیره کوچک است.

حدود ۱۵ کشور در قاره اقیانوسیه وجود دارد.

از دانش‌آموزان بخواهید فعالیت‌های ۱، ۲ و ۳ را انجام دهند.

۱) دانش‌آموزان در اطلس جستجو و استرالیا و نیوزیلند را پیدا می‌کنند و جزایر مهم را نام می‌برند.

۲) نیمکره جنوبی، زیرا در جنوب مدار استوا قرار گرفته‌اند.

۳) از شمال و شرق به اقیانوس آرام و از غرب و جنوب به اقیانوس هند.

- برای آموزش ویژگی‌های طبیعی استرالیا و نیوزیلند، بهتر است تصاویری از شگفتی‌ها و پدیده‌های جالب مناطق طبیعی این کشورها نمایش دهید. برای مثال، صخره یا سد مرجانی شمال شرقی استرالیا، بیابان ویکتوریا، صخره یا سنگ عظیم آیرز راک، رود دارلینگ و ...

فعالیت‌های صفحه ۶۲ و کاربرگه شماره ۱۸ نقشه استرالیا و نیوزیلند را در کلاس انجام دهید. از دانش‌آموزان بخواهید با مراجعه به نقشه‌های اطلس و کتاب درسی، پاسخ فعالیت‌ها را بنویسند و کاربرگه را تکمیل کنند. پاسخ‌ها را به دقت بررسی کنید و مطمئن شوید که آنها با موقعیت مکانی پدیده‌های عمده روی نقشه آشنا شده‌اند و تصویر ذهنی لازم را از منطقه مورد مطالعه دارند.

فعالیت صفحه ۶۲

۴ مشرق به موازات اقیانوس آرام

۵ فلات غربی

۶ دارلینگ، خلیج استرالیا

۷ بیابان بزرگ ویکتوریا.

- برای آموزش ویژگی‌های انسانی و اقتصادی استرالیا نیز از نمایش عکس و فیلم استفاده کنید و از فعالیت‌های اقتصادی، بندر مهم و جاذبه‌های گردشگری این دو کشور عکس و فیلم تهیه کنید و به نمایش بگذارید.

به طور کلی، استرالیا و نیوزیلند دو کشور پیشرفته صنعتی‌اند که هم از نظر شاخص‌های توسعه اقتصادی (تولید ناخالص داخلی استرالیا ۳۷۲/۵۶۰ میلیون دلار رتبه دوازدهم جهان و تولید ناخالص داخلی نیوزیلند ۷۸۸/۱۸۵ میلیون دلار و رتبه پنجاه و هشتم) در سال ۲۰۱۳ میلادی و شاخص توسعه انسانی (استرالیا رتبه ۹۳۳/۰، رتبه دوم جهان و نیوزیلند با رقم ۹۱۰/۰ رتبه هفتم جهان) در سال ۲۰۱۴ میلادی، رتبه بالایی را نشان می‌دهند. علل و عوامل این پیشرفت عبارت‌اند از: ورود مهاجران اروپایی که با خود سرمایه و فناوری را به این سرزمین‌ها به همراه آوردند؛ همچنین منابع طبیعی فراوان و غنی این سرزمین‌ها. البته در استرالیا و نیوزیلند نیز بومیان پس از ورود مهاجران و شکل‌گیری پدیده استعمار، رنج‌ها و مشقت‌های زیادی را تحمل کرده‌اند.

استرالیا با بیش از ۷۵۰۰۰۰۰ کیلومتر مربع، ششمین کشور پهناور دنیاست. این کشور در سال

۱۹۰۱ م. از انگلستان استقلال یافت. استرالیا سرزمین اصلی قاره اقیانوسیه به شمار می‌رود. در سال ۱۷۷۰ م، کاپیتان جیمز کوک دریانورد انگلیسی نواحی اطراف سیدنی در شرق استرالیا را کشف کرد و در سال ۱۷۸۸ م، آرتور فیلیپ به حدود سیدنی رسید و نام این منطقه را نیوساوت‌ولز نهاد و خود به فرمانداری آنجا برگزیده شد. کشور استرالیا از متنوع‌ترین مناطق جهان از نظر زیست‌بوم‌ها و تعداد گونه‌هاست. جمعیت این کشور پهناور حدود ۲۳ میلیون نفر بوده و بومیان حدود ۲/۵ درصد جمعیت کل را تشکیل می‌دهند.

به منظور آموزش فعالیت‌های اقتصادی استرالیا، پیشنهاد می‌شود به مطالب کتاب اکتفا نکنید. از دانش‌آموزان بخواهید درباره بخش کشاورزی و دامپروری پیشرفته استرالیا تحقیق کنند. یا مطالبی درباره مناطق گردشگری این قاره تهیه کنند.

به پایان ببرید

به منظور تحکیم و مرور مطالب مطرح شده در این درس از دانش‌آموزان بخواهید فعالیت‌های شماره‌های ۹ و ۱۰ کتاب را با همفکری یکدیگر انجام دهند.

۹ شباهت‌ها: هر دو جزیره‌اند و به اقیانوس آرام و هند دسترسی دارند. در سواحل آب‌وهوای اقیانوسی دارند. میانگین ارتفاع کوه‌ها تقریباً بین ۲۰۰۰ تا ۴۰۰۰ است. هر دو کشور در صنعت و دامپروری و تولید محصولات دامی (پشم، گوشت و لبنیات) بسیار پیشرفته‌اند. اکثریت جمعیت دو کشور را مهاجران اروپایی (انگلیسی و ایرلندی) تشکیل می‌دهد. زبان رسمی هر دو کشور انگلیسی است. اکثریت مردم هر دو کشور، دین مسیحی دارند. جاذبه‌های طبیعی و امکانات تفریحی، رونق زیاد گردشگری دارند.

تفاوت‌ها: استرالیا کشوری پهناور و نیوزیلند کشوری کوچک است. استرالیا از نظر وسعت چند برابر نیوزیلند است. استرالیا دارای یک بیابان بزرگ است (عبور مدار رأس‌الجدی از آن)، اما نیوزیلند فاقد بیابان است و در نتیجه در این کشور آب‌وهوای گرم و خشک مشاهده نمی‌شود. نماد کشور استرالیا کانگورو و نماد کشور نیوزیلند مرغ کیوی است. نیوزیلند از جزایر متعددی تشکیل شده است.

زبان رسمی نیوزیلند علاوه بر انگلیسی، مائوری نیز هست؛ زیرا مائوری‌ها ۱۵ درصد جمعیت را تشکیل می‌دهند.

۱۵ زیرا مهاجران اروپایی، این شهرها را بنا نهاده یا با ورود به این مکان‌ها و شروع به فعالیت در آنها، نام‌هایی از مناطق و کشور خود (انگلستان) را انتخاب کرده‌اند و بر این نواحی نهاده‌اند؛ مانند نیوساوت‌ولز، کوه‌های آلپ جنوبی، قله کوک و...

به عنوان تکلیف پایانی خارج از کلاس، از دانش‌آموزان بخواهید فعالیت‌های شماره‌های «الف» و «ب» به کار ببندیم صفحه ۱۶۶ را انجام دهند و نتایج تحقیق آنها را به صورت گزارش یا روزنامه دیواری در کلاس یا راهروی مدرسه به نمایش بگذارید.

در فعالیت «ب»، یعنی پرسش درباره «کلبه عمو تم» باید گفت که این کتاب را خانم هریت بیچراستو، نویسنده آمریکایی نوشته و در سال ۱۸۵۲ م، منتشر شده و به دلیل پرداختن به موضوع برده‌داری تأثیر زیادی بر جنگ‌های داخلی امریکا گذاشته است. از این کتاب میلیون‌ها نسخه در جهان به فروش رفته و از جنجالی‌ترین رمان‌های تاریخ بوده است. این کتاب به فارسی نیز ترجمه شده و کتاب صوتی قابل دریافت (دانلود) آن نیز در فضای مجازی موجود است.

محورهای عمده ارزشیابی

معین کردن موقعیت نسبی و جغرافیای استرالیا و نیوزیلند و جانمایی ویژگی‌ها و پدیده‌های مهم طبیعی این دو کشور روی نقشه و کاربرد، بیان ویژگی‌های مهم طبیعی و انسانی، اقتصادی دو کشور و همچنین مقایسه و استخراج تفاوت‌ها و شباهت‌ها و سرانجام کاوش درباره یکی از موضوعات جغرافیایی این دو کشور و ارائه تحقیق از محورهای عمده ارزشیابی این درس است که از طریق آزمون‌های کتبی و عملکردی و سیاهه ارزیابی فعالیت‌ها و مشاهده قابل ارزشیابی است.

معرفی منابع برای مطالعه پیش از محالم

- کلمب کریستف، آرمسترانگ اسپری، ترجمه مجید روشنگر، انتشارات علمی و فرهنگی ۱۳۷۴.
- کلمب کریستف، کاشف دنیای جدید، رایین اس. لاک، ترجمه مهسا ملک مرزبان، مجموعه کتاب گویا، شخصیت‌های تأثیرگذار، ناشر ققنوس، ناشر صوتی آوانامه. ریشه‌ها، الکس هیلی، ترجمه علیرضا فرهمند، ناشر امیرکبیر ۱۳۹۳.

معرفی منابع برای مطالعه دانش آموزان

- رودخانه آمازون در بعد از ظهر، مری پوپ آزرین، ترجمه حوری عبدل طباطبایی، نشر نخستین ۱۳۸۹.
- کاپیتان کوک، ربکا لوین، ترجمه کریم پورزید، بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه ۱۳۹۰.
- کتاب گویا (صوتی) کلبه عمو تم، هریت پیچراستو، ترجمه منیر جزنی (کتاب پرستو)، مؤسسه پژوهش تاریخ ادبیات کودکان.
- دایرة المعارف من درباره کشورها، اطلس برای کودکان، کتاب‌های مرجع، ترجمه مهدی چوبینه و کورش امیری‌نیا، محراب قلم ۱۳۹۰.
- اطلس جهان‌نما، ترجمه الهام رحمانی، نشر لیدا ۱۳۹۴.
- جنگل‌های بارانی استوایی، گیل گیبون، ترجمه هاید کروی، انتشارات فنی ایران ۱۳۸۱.

